

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. I. An actus interni possint esse materia legis humanæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

materialiter, seu fundamentaliter bona, & honesta, nimirum ordinabili ad finem virtutis; cum finis legis sit subditos facere bonos, nimirum *directivè*, ut ait D. Thomas 1. 2. q. 2. a. 1. Et ratio ulterior est, quia, cum lex præscribat agenda, vel omissenda, si aliud, quàm bonum agendum, aut malum vitandum præscriberet, nec iusta, nec rationi consona foret, ut rectè notat P. Martin. Becanus tom. 1. tr. 3. de legib. q. 3. n. 4. quia tamen bonum commune Reipublicæ humanæ postulat, ut leges positivæ, illi præscriptæ, accommodatæ sint humanæ conditioni, ac imbecillitati; omnino conveniens est, non omnia, etiam mala minima *humano jure* prohiberi, ne nimia legum humanarum coactione homines in majora prolabantur. Et quamvis omnia mala, etiam minima jure naturali. & divino prohibeantur (cum utrumque attendat, quod unicuique individuo convenit, id tamen à lege humana fieri non oportebat; cum hæc attendat, quod *conveniens sit communitati*; si enim omnia jure naturali, & divino vetita, etiam humano vetarentur, transgressor dignus fieret pœnâ apud Deum, & hominem, quod fragilitati hominum foret nimis grave, non autem, si secus.

320. Nec obstat, quòd multæ leges sint, quæ gubernationi politicæ attendant potius, quàm morum honestati (quales sunt leges de præscriptione, tuentes possessorem bonæ fidei contra verum rei dominum; negantes actionem de fraudato infra dimidium &c.) ex quo videtur sequi, non requiri, quòd materia legis *præcipiens* sit actus honestus; vel *vetantis*, actus turpis; præsertim cum etiam actus indifferentes præcipi, aut vetari possint: non, inquam, obstat; nam illæ ipsæ leges respiciunt actus fundamentaliter bonos nimirum ordinabiles ad commune bonum reipublicæ; ne scilicet maneant incerta rerum dominia; ut caveantur tot lites inter communitatis membra, ut domini juribus suis diligentius invigilent, &c. id, quod etiam responderetur ad alterum, quod dicitur de actibus indifferentibus, si qui dentur; cum & illi ad rectos fines ordinari possint, adeoque præcipi; vel prohiberi, si ad malos.

321. Ex dictis colliges 1. quòd, licet leges non tantùm Ecclesiasticæ, sed etiam civiles, debeant esse de bono faciendo, & ma-

lo vitando, relatè ad finem; quem natura talis legis respicit nimirum salutem æternam, vel temporale, ut dictum est superiùs: esse tamen discrimen aliquod in hoc ipso inter eas leges. cum enim finis legum Ecclesiasticarum sit *spiritualis*; civilium, *temporalis*: illarum quoque materia spiritualis esse debet, nimirum vel formaliter, vel habilitate, seu aptitudine ad eum finem; civilibus sufficiente materia temporali. Illæ enim præcipiunt, vel prohibent certa quædam objecta, quatenus conducunt, vel impediunt, homines à fine supernaturali; istæ verò solùm, quatenus à fine temporali, qui est recta gubernatio, & felix Reipublicæ status: his præmissis:

§. I.

An actus interni possint esse materia legis humanæ?

Cum omnis lex humana præcipiens 322. versetur circa externum aliquem actum ponendum *modo humano*, consequenter *directè*, ut objectum intentum respiciat exercitium actus humani, actus autem humanus præter actum externum necessariò importet aliquem actum internum: quæstio est inter Doctores, quinam actus interni ex mente legislatoris conjuncti esse debeant actui externo præcepto, qui illum in ratione objecti medij constituent, quo legi à subdito, positione actus præcepti, satis fiat.

Pro resolutione not. 1. multorum esse 323. sententiam, eos internos actus ex mente legislatoris esse conjunctos actui externo præcepto, qui illum in ratione *veræ virtutis* necessitate medij constituunt; probant 1. *ex c. dolentes, de celebr. Missarum*, ubi præcipitur officium divinum *studiosè & devotè* recitari. 2. Ecclesia potest præcipere *verum actum orationis*; sed hic non erit *talis*, nisi simul præcipiat omnes illos actus internos, qui actum virtutis Religionis constituunt. 3. quia nisi hæc sententia vera esset, posset quis præcepto Ecclesiæ per meras simulationes satisfacere; ita Suarez l. 4. de legib. c. 13. n. 6: cum multis alijs gravissimis Doctoribus, dum agunt de obligatione divini officij quoad actus internos.

Not. 2. ab alijs doceri, illum actum 324. inter-

internum esse conjunctum cum externo præcepto, qui necessitate mediæ necessarius est, ut actus externus præceptus *in esse physico externo, integer, sicut præcipitur, liberè & humanò modò ponatur*; ita Coninck p. 3. q. 83. à n. 291. alijsque complures v. g. Ecclesia præcipit *recitationem divini officij*, ad quam, ut sit actus humanus, requiritur, quòd *velim illud legere, vel dicere, & ex hac voluntate* procurem attentionem internam, quæ ad singulorum vocabulorum perfectam pronuntiationem est sufficiens. Nam sine his actibus internis, non potest *in esse reali* poni externa *recitatio intenta* divini officij, liberè, & humanò modò.

325. Nota 3. hanc secundam sententiam à prima distingui, quòd hæc (præter proximè dictos actus internos) requirat etiam internam devotionem, & internum DEI cultum, distinctum à supradictis, quod negat Coninck; unde consequenter docet, ab Ecclesia non posse *præcipi actum internum, nisi indirectè*, quatenus scilicet necessarius est, ut existat liberè, & humanò modò actus externus, prout præceptus est. his præmissis,

326. Quæstio est, an legislator humanus potestatem habeat prohibendi actus internos? quæ quæstio tripliciter intelligi potest 1. de actibus merè internis, non necessariò conjunctis actui externo. 2. de mixtis ex internis, & externis, & hoc cum distinctione, vel quatenus actus externus requirit, ut existat liberè, ac humanò modò, *in esse physico*? vel præter hoc, ut existat *in esse morali*, non tantum *actus humani*, sed virtutis v. g. Religionis.

327. In hac quæstione judico primò, probabilius esse, nullà potestate humanà *directè* præcipi posse actum purè internum sine omni externo. Ratio est; quia nemo potest *directè* præcipere, vel vetare, quod non potest cognoscere, & judicare: atqui Ecclesia extra tribunal confessionis, non potest similes actus cognoscere, & judicare; ergo nec præcipere: min: prob. quia non potest, utpote visibilis, judicare, nisi de actu externo, scilicet *cadente sub sensum*. Et ita tenet Castropalaus p. 1. tract. 3. D. 1. p. 6. n. 2. cum communi

328. An autem à legislatore humano præcipi possit actus *mixtus ex interno, & externo*, non conveniunt Authores. Nam

(ut notat P. Joannes de Cardenas in Cris. Theol. tract. 1. D. 9. n. 428.) D. Thomas, Sylvester Durandus, Joannes Medina, Angelus, & Rosella omnino negant Ecclesiam posse præcipere actus internos, etiam ut conjunctos per se cum actibus externis; alijs volentibus, posse præcipere faltem indirectè actus internos, sine quibus externus in esse physico haberi non potest; non tamen eos, sine quibus haberi non potest in esse virtutis, ut jam dictum est.

Ad hanc quæstionem, Resp. 1. probabiliorum videri opinionem, quæ docet, Ecclesiam posse præcipere actus externos, mixtos internis, qui necessitate mediæ, vel simpliciter necessarij sunt, ut actus externus *in esse physico* existat modo humano; sic Castropal. cit. n. 3. si enim lex præcipiat orationem vocalem, vel aliquem *contractum celebrari, tributa solvere* (cum hi actus externi humanò modò fieri non possint *in esse physico*, sine voluntate faciendi tales actus) eo ipso præcipit istos actus externos, tacitè præcipiendo etiam illos internos, sine quibus illi in esse physico existere non possunt modo humano; aliàs enim præciperet, quod obtinere non potest.

Resp. 2. probabilius etiam esse, lege humanà præcipi posse actus internos, qui necessitate mediæ, seu simpliciter necessarij sunt, ut actus externus existat non tantum *in esse physico*, sed etiam *moralis* orationis, venditionis, contractus, & similibus denominationum; ita Suarez l. 4. de legib. c. 13. à n. 5. Salas, & alij, quos citat, & sequitur Castropalaus cit. n. 3. Pro quo not. quòd actus externus secundum se, frequenter indifferens sit ad hanc, vel illam denominationem non tantum physicam, sed etiam juridicam, vel moralem. Exemplo sit: possum ego dare alicui pecuniam, *datione physica*, & reali, seu externà; hæc datio indifferens est, ut sit *emptio, solutio debiti*, vel *donatio*, aut *remuneratio*; & in esse talis formaliter constituitur per intentionem dantis. Similiter potest quis liberè proferre verba *promissoria*, vel externa signa contractus, cum, vel sine animo interno promittendi simpliciter, vel se obligandi. Potest Sacerdos proferre verba consecrationis, absolutionis, & similia, vel *nomine suo*, vel *nomine Christi*, & hoc vocamus *esse juridicum*

dicum, vel morale, quod actus externus fortitur ab interno; de quo loquimur in hac responsione.

331. Hinc not. esse morale actus externi posse dupliciter considerari. 1. quatenus importat actum externum, ut conjunctum cum interno, quo constituitur præcisè in linea actus moralis sub denominatione talis actus humani, v. g. *formalis donationis, sacramentalis contractus* &c. 2. quo constituitur in linea actus virtutis, seu honesti, formaliter, quod fit intendendo finem alicujus virtutis, quo posito: not. 2. dictam *conclus. in num. preced.* procedere de actu externo, quoad esse morale in primo sensu, nimirum, quando actus exterior fortitur denominationem formaliter v. g. *donationis, contractus, orationis simpliciter, & sine addito*, non autem merè materialiter, & purà actione physicà. Nam in casu, quo legislator præcipit ejusmodi actum v. g. *contractum, solutionem, orationem*, lex cadit non solum in actum exteriorem, sed etiam internum, non quidem per se, ac directè, sed quatenus est forma actus externi in esse talis denominationis, sub qua præcipitur.

332. Hujus autem ratio est. Quia non potest legislatori humano negari potestas præcipiendi ea, quæ necessaria sunt ad humanam, & politicam gubernationem reipublicæ, ac debitum DEO cultum (alias enim vis rectè rempublicam gubernandi, præsertim in his, quæ in republica tam Ecclesiastica, quàm civili ad principem illius finem principaliter pertinent, omnino manea foret, & imperfecta) sed posse præcipere *veram orationem DEI, verum contractum*; & consequenter vitare *purè simulatum*, spectat ad potestatem rectè gubernandi rempublicam, præsertim cum manifestum sit, plurimum obesse Reipublicæ, facere *contractus merè fictos, conficere Sacramenta solum materialiter, fundere preces ad DEUM solum ore, & non corde*; ergo humano legislatori negari non potest potestas præcipiendi actus illos internos, qui simpliciter necessarii sunt, ut actus externus dicatur *verè*, ac *simpliciter contractus, oratio* &c. id, quod non fit sine omni actu interno.

333. Resp. 3. probabilius esse, reliquos actus internos, sine quibus simpliciter salvatur denominatio actus externi, sub qua præ-

cipitur, non cadere sub potestatem legis humanæ; ita Castropal. *cit. n. 4.* Nam si etiam hoc casu præciperet actum internum, præciperet eum directè, ac per se, hoc autem non potest ex n. 327. & constat, quia cum possit obtinere finem legis, sine tali actu interno, *posse illum in tali casu præcipere*, non pertinet ad rectam gubernationem. Maj. etiam patet; quia tali casu non præciperet eum propter externas actiones, & *solum indirectè* ratione necessitatis, quæ requiritur, ut forma, constituens actum externum *in esse morali orationis*, v. g. *externæ* propriè dictæ.

§. II.

Resolvuntur rationes contrariæ.

NON defuerunt, qui existimârunt, legis humanæ materiam directam, etiam per se, posse esse actus merè internos. Pro hac opinione apud Castropal. p. 6. n. 1. citatur Rosella V. *absolutio 1. à n. 28.* Medina C. *de oratione q. 15.* Gloss. *in c. Cogitationis dist. 1. de pœnitentia; & in Clement. 1. de heret. q. verum, V. de eo ipso*; quorum fundamenta sunt seqq. Primum est, quod quælibet lex præcipiat actus humanos, & liberos, quod importat actum internum, sed hoc solum probat, quod importet actum internum externo mixtum, ubi ad hujus esse physicum, vel etiam morale necessarius est; non autem actum merè internum. Idem respondetur ad illud, quo dicunt: *lex præcipit, ne pro mercibus accipiatur ultra pretium taxatum.* Nam & hoc solum probat prohiberi actum internum indirectè, in quantum prohibet efficaciter ejusmodi actum externum, vendendi merces ultra taxam pretij; qui enim directè prohibet aliquem effectum, vel finem, indirectè etiam prohibet causam, vel medium illius efficaciter illativum, ut dictum est n. 300. hoc autem non est propriè habere jurisdictionem in actum internum; illa enim ad actus sibi subditos *directè* datur. Et ideo etiam fit reservatio actus interni mali (cum certa peccata externa reservantur) solum indirectè, in quantum emaciter causant talem actum externum.

Secundum est, quod si lex humana non possit versari circa actus internos præci-